

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Прев 233/2015
17.03.2016. година
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судије: Бранка Станића, као председника већа, судије Браниславе Апостоловић и судије Гордане Ајншпилер Поповић, као чланова већа, у правној ствари тужилаца; 1) К. ДОО из Б. – П.з.ш.у. и с.т. Б., улица .. број ...; 2) В.К. ДОО из Б., Н.Б., улица ... број ..., које заступа адвокат Р.Р. из Б., против туженог ПКБ В.п. АД за трговину и производњу из Б., улица ... број ..., коју заступа адвокат О.Ж. из Б., ради ништавости уговора, вредност предмета спора 12.447.234,40 динара, одлучујући о ревизији тужилаца која је изјављена против пресуде Привредног апелационог суда Пж број 5016/14 од 22.04.2015. године, донео је у седници већа одржаној дана 17.03.2016. године следећу

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧАВА СЕ пресуда Привредног апелационог суда Пж број 5016/14 од 22.04.2015. године у ставу III, V и VI изреке, те се пресуђује:

ОДБАВЕЗУЈЕ СЕ тужени ПК В.п. АД из Б., да тужиоцима К. ДОО Б. – П.з.ш.у. и с.т. Б., и В.К. ДОО из Б., исплати износ од 5.065.230,40 динара, са законском затезном каматом почев од 21.03.2012. године па све до исплате, као и да тужиоцима надокнади целокупне трошкове поступка у износу од 2.239.133 динара, све то у року од осам дана од дана пријема пресуде, под претњом принудног извршења.

Образложење

Пресудом Привредног суда у Београду П 425/2014 од 08.05.2014. године, ставом 1. изреке, одбијен је тужбени захтев тужилаца којим су тражили да се утврди да је ништав уговор о купопродаји закључен између правног претходника тужилаца К. ДОО из Б., као купца и туженог као продавца, који је оверен под бројем I Ов 1543/04 код Другог општинског суда у Београду дана 21.12.2014. године, као неоснован. Ставом 2. изреке је усвојен тужбени захтев тужилаца и обавезан тужени да тужиоцима на име стицања без основа исплати износ од 11.835.230,40 динара са законском затезном каматом почев од 21.03.2012. године, па до исплате и то у року од осам дана од дана пријема преписа пресуде. Ставом 3. изреке одбијен је тужбени захтев тужилаца којим су тражили да суд обавезе туженог да тужиоцима исплати камату према Закону о затезној камати на

појединачно исплаћене износе, од дана уплате сваког означеног износа према ставу 3. изреке пресуде па до 21.03.2012. године, као неоснован. Ставом 4. изреке је одбијен тужбени захтев тужилаца у делу којим су тражили да суд обавезе туженог да тужиоцима на име накнаде штете исплати 612.004,00 динара са каматом почев од 17.03.2005. године па до исплате, као неоснован. Ставом 4. изреке обавезан је тужени да тужиоцима надокнади трошкове парничног поступка у износу од 1.481.133,00 динара, у року од осам дана од дана пријема пресуде под претњом принудног извршења.

Пресудом Привредног апелационог суда Пж број 5016/14 од 22.04.2015. године, делимично је усвојена жалба тужилаца и пресуда Привредног суда у Београду П број 425/2014 од 08.05.2014. године преиначена је у ставу 1. изреке и одлучено тако што је усвојен тужбени захтев тужилаца и утврђено да је ништав уговор о купопродаји закључен између правног претходника тужилаца и туженог као продавца који је оверен под I Ов бр.1543/04 код Другог општинског суда у Београду дана 21.12.2004. године. Ставом 2. изреке делимично је одбијена као неоснована жалба тужилаца и пресуда Привредног суда у Београду П број 425/2014 од 08.05.2014. године потврђена у ставу 3. и 4. изреке. Ставом 3. изреке другостепене пресуде, делимично је усвојена жалба туженог и пресуда Привредног суда у Београду П број 425/2014 од 08.05.2014. године преиначена у делу става 2. изреке, тако што је одбијен као неоснован тужбени захтев тужилаца којим су тражили да им тужени на име стицања без основа исплати износ од 5.065.230,40 динара са законском затезном каматом од 21.03.2012. године па до исплате. Ставом 4. изреке, делимично је одбијена као неоснована жалба туженог у односу на став 2. изреке пресуде Привредног суда у Београду П број 425/2014 од 08.05.2014. године, у делу којим је обавезан тужени да тужиоцима на име стицања без основа исплати 6.770.000,00 динара, са законском затезном каматом од 21.03.2012. године па до исплате и у овом делу се став 2. изреке пресуде потврђује. Ставом 5. изреке преиначена је одлука о трошковима поступка и одлучено да свака страна сноси своје трошкове поступка, док је ставом 6. изреке одлучено да свака страна сноси трошкове другостепеног поступка.

Против пресуде Привредног апелационог суда Пж број 501/2014 од 22.04.2015. године, тужиоци су благовремено изјавили ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и због погрешне примене материјалног права. Тужиоци ревизијом предлажу да Врховни касациони суд преиначи пресуду Привредног апелационог суда, тако што ће обавезати туженог да тужиоцима врати купопродајну цену у износу од 5.065.230,40 динара, са затезном каматом од 21.03.2012. године и да им надокнади трошкове целокупног поступка, по трошковнику који је опредељен.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду у складу са одредбом члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/2011 ... 55/2014) и утврдио да је ревизија тужилаца основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, као ни битна повреда из става 1. овог члана на коју се тужиоци неосновано позивају.

Предмет спора је утврђење ништавости уговора о купопродаји I Ов број 1543/04 који је оверен код Другог општинског суда у Београду дана 21.12.2004. године, а који је закључен између правног претходника тужилаца као купца и туженог као продавца и захтев тужилаца за враћање купопродајне цене и потраживања на име накнаде штете, у висини плаћеног пореза на пренос апсолутних права по предметном уговору, све то као последицу ништавости уговора.

Првостепени суд је одбио тужбени захтев тужилаца у делу у коме су тражили да се утврди да је ништав уговор о купопродаји закључен између правног претходника тужилаца као купца и туженог као продавца, а усвојио је тужбени захтев тужилаца у делу за враћање цене и обавезао туженог да тужиоцима врати купопродајну цену у износу од 11.835.230,40 динара, са законском затезном каматом почев од 21.03.2012. године па до исплате, позивајући се на институт стицања без основа. Потраживање по основу накнаде штете није досуђено.

Другостепени суд је одлучио другачије, тако што је преиначио првостепену пресуду и усвојио тужбени захтев тужилаца у делу у коме је тражено да се утврди да је ништав уговор о купопродаји закључен између правног претходника тужилаца као купца и туженог као продавца I Ов број 1543/04 код Другог општинског суда у Београду дана 21.12.2014. године, а одлучујући о последицама ништавости, односно о захтеву тужилаца да им се врати износ купопродајне цене коју су платили, делимично је преиначио у том делу првостепену пресуду тако што је одбио захтев тужилаца да им се исплати износ од 5.065.230,40 динара са законском затезном каматом од 21.03.2012. године, а потврдио првостепену пресуду за преостали износ од 6.770.000,00 динара.

Другостепени суд је одбио захтев тужилаца за износ од 5.065.230,40 динара, са образложењем да је правни претходник тужилаца знао да није дужан платити наведени износ као део купопродајне цене, јер је пре тога сазнао да тужени није власник непокретности које су биле предмет овог уговора, па како је одредбом члана 211. Закона о облигационим односима прописано да лице које изврши исплату, знајући да није дужно платити, нема право да захтева враћање, изузев ако је задржао право да тражи враћање и ако је платио да би избегао принуду и како правни претходник тужилаца, нити је задржао право да тражи враћање, нити је плаћање наведеног износа извршио да би избегао принуду, то је захтев тужилаца за наведени износ од 5.065.230,40 динара одбијен као неоснован.

Према оцени Врховног касационог суда, Привредни апелациони суд је погрешно применио материјално право и то одредбе члана 211. Закона о облигационим односима, те је стога погрешно поступио када је одбио захтев тужилаца да им се врати део купопродајне цене у износу од 5.065.230,40 динара.

Полазећи од чињенице да је другостепени суд утврдио да је уговор о купопродаји од 21.12.2014. године ништав због тога што је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима (члан 103. став 1. Закона о облигационим односима) у таквој ситуацији код захтева за реституцију је требало да се решава на начин прописан одредбом члана 104. став 1. Закона о облигационим односима а не да се примењују правила стицања без основа.

Одредбом члана 104 став 1. Закона о облигационим односима је прописано да у случају ништавости уговора, свака уговорна страна је дужна да врати другој све оно што је примила по основу таквог уговора а ако то није могуће, или ако се природа оног што је испуњено противи враћању, има се дати одговарајућа накнада у новцу у време доношења судске одлуке, уколико закон што друго не одређује.

Реституција коју предвиђа члан 104. став 1. Закона о облигационим односима значи успостављање у имовини обе стране, стања које је било пре закључења ништавог уговора а то се постиже на тај начин што свака страна враћа оно што је по основу ништавог уговора примила, па тако купац враћа ствар, а продавац цену.

Другостепени суд код захтева тужиоца за враћање купопродајне цене није поступао по одредби члана 104. ст. 1. и 3. Закона о облигационим односима и није ценио степен савесности обеју страна, значај угроженог добра или интереса, као и морална схватања, што се основано у ревизији истиче, већ је погрешно заузео становиште да се враћање примљеног врши по правилима стицања без основа, па је санкционисао само понашање правног претходника тужилаца али не и у целини понашање туженог, иако је тужени починио повреде принудних прописа исте као и претходник тужиоца и због његове несавесности је утврђена ништавост уговора.

Наиме, према утврђеном чињеничном стању, правни претходник тужилаца и тужени, у тренутку када су оверили предметни уговор, имали су јасна сазнања да наведеним уговором тужени преноси на тужиоца права која није имао, јер је пре овере уговора 21.12.2004. године, тада Виши трговински суд донео пресуду Пж 7287/04 од 17.11.2004. године, којом је утврдио да право коришћења и располагања на земљишту кат.парцели 87/1 и право својине на четири привредне зграде са помоћним објектима изграђеним на овој непокретности, има АД И. из Б., а не тужени, што значи да је тужени продао непокретности на које није имао право својине ни право коришћења, са надом да ће евентуално по ванредном правном леку то право остварити.

У таквој ситуацији, према оцени ревизијског суда, обе странке су подједнако одговорне за ништавост уговора, па је свака страна дужна да врати другој све оно што је примила по основу ништавог уговора, због чега је Врховни касациони суд применом одредбе члана 104. став 1. Закона о облигационим односима преиначио побијану другостепену пресуду и обавезао туженог да врати тужиоцима и остаток купопродајне цене од 5.065.230,40 динара са законском затезном каматом од 21.03.2012. године па до исплате.

Тужиоци су тражили трошкове поступка и исте определили по врсти и висини у трошковнику и то: трошкове првостепеног поступка 1.481.133,00 динара, трошкове другостепеног поступка 480.000,00 динара и трошкове ревизијског поступка 278.000,00 динара, што укупно износи 2.239.133,00 динара. Врховни касациони суд је досудио у целини тражене трошкове, имајући у виду да се ради о нужним трошковима поступка, који су правилно опредељени у складу са важећом АТ и ТТ и вредношћу предмета спора.

На основу процесних овлашћења из члана 416. став 1. и члана 165. Закона о парничном поступку, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа-судија
Бранко Станић,с.р.**